

PESTRÁ
RADA

Stolek s citróny

JULIAN BARNES

/ Přeložil Viktor Janiš

plus

Stolek s citróny

**PESTRÁ
ŘADA
SOUDOBE
PRÓZY**

/ Svazek 16

JULIAN BARNES

Stolek
s citróny

/ Přeložil Viktor Janiš

plus

Copyright © Julian Barnes, 2004

Translation © Viktor Janiš, 2015

Cover © Tereza Králová, 2015

ISBN 978-80-259-0421-3

Stručné dějiny holičství

Když se tenkrát přistěhovali, šla matka napoprvé s ním. Patrně aby si holiče prohlédla. Jako by obrat „vzadu a po stranách nakrátko, nahoře trochu zastříhnout“ mohl na tomhle novém předměstí znamenat něco jiného. Pochyboval o tom. Všechno vypadalo stejné: mučící křeslo, nemocniční pach, obtahovací řemen a sklapnutá břitva – která ovšem nebyla sklapnutá z bezpečnostních důvodů, ale výhrůžně. A stejný byl především vrchní mučitel, cvok s velkýma rukama, jenž člověku přimáčkl hlavu na prsa, div že mu nepřerazil průdušnici, a píchal ho do ucha bambusovitým prstem. „Tak co tomu říkáte, milostivá?“ zeptal se úlisně, když skončil. Matka se odtrhla od časopisu a vstala. „Moc hezké,“ pravila neurčitě, naklonila se nad syna a přičichla si. „Příště už ho pošlu samotného.“ Venku mu promnula tvář, zadívala se na něj prázdnýma očima a zamumlala: „Ty choudě jedno ostříhané.“

Teď tu byl sám. Jak šel kolem realitní kanceláře, obchodu se sportovními potřebami a hrázděné bankovní budovy, procvičoval si slova „vzadu a po stranách nakrátko nahoře trochu zastříhnout“. Říkal to naléhavě, bez čárky; člověk ta slova musel vyslovit naprosto správně, jako modlitbu. V kapse měl pencovou a třípencovou minci; nacpal dovnitř kapesník, aby mu drobáky nevypadly. Nelíbilo se mu, že se nesmí bát. U zubaře to bylo jednodušší: tam s ním matka

šla vždycky, pokaždé to bolelo, ale pak mu zubař dal tvrdý bonbón za to, jak byl statečný, a on potom v čekárně před ostatními pacienty dělal, že ho nic nerozháže. Rodiče na něj byli hrdí. „Tak co, válčils, stará vojno?“ ptával se ho otec. Bolest byla brankou do světa dospěláckých obrátů. Zubař říkával: „Vyřid' tatínkovi, že jsi způsobilý k službě v zahraničí. On už to pochopí.“ Takže šel domů a táta se zeptal: „Tak co, válčils, stará vojno?“ a on odpověděl: „Pan Gordon vzkazuje, že jsem způsobilý k službě v zahraničí.“

Připadal si bezmála důležitě, když rázně jako dospělý vešel dovnitř, až mu dveře pod rukou odskočily. Ale holič kývl hlavou, hřebenem ukázal na řadu židlí s vysokými opěradly a zase se nahnul nad nějakým páprdou s bílými vlasy. Gregory si sedl. Židle zaskřípala. Už teď se mu chtělo na malou. Vedle něj stála bedýnka s časopisy, již se neodvažoval prozkoumat. Díval se na křeččí hnízda z vlasů na podlaze.

Když na něj přišla řada, holič nasunul na sedátko tlustou gumovou podložku. To gesto mu připadlo urážlivé: už deset a půl měsíce přece nosil dlouhé kalhoty. Ale to bylo typické: člověk si nikdy nebyl jistý pravidly, nikdy nevěděl, zda mučí každého stejně, nebo jen vás. Jako teď: holič se ho snažil uškrtit pláštíkem, který mu pevně utáhl kolem krku a pak mu cíp plátna hrubě zastrčil za límec. „A copak pro tebe dnes můžeme udělat, mladý muži?“ Z tónu vyplývalo, že taková hanebná a podvodnická svinka, jakou on zjevně je, se do tohoto podniku mohla zatoulat z mnoha různých důvodů.

Gregory po chvíli odpověděl: „Rád bych se nechal ostříhat, prosím.“

„No tak to bych řekl, že jsi tady správně, že?“ Holič ho hřebenem poklepal po temeni; ne bolestivě, ale taky ne zlehka.

„Vzadu-a-po-stranách-nakrátko-nahoře-trochu-zastříhnout.“

„Tak pojďme na to, šupito presto,“ odpověděl holič.

Kluky stříhali přes týden jen ve vymezeném čase. Na dveřích visela cedulka „V sobotu dopoledne chlapce nestříháme“. V sobotu odpoledne měli stejně zavřeno, takže tam klidně mohlo stát „V sobotu chlapce nestříháme“. Kluci museli chodit, když se mužům nechtělo. Tedy přinejmenším zaměstnaným mužům. V době, kdy chodil on, byli ostatní zákazníci důchodci. Tři holiči v bílých pláštích, všichni středního věku, se tu střídavě věnovali mladým a starým. Podkuřovali těm odchrchlávajícím páprdům, vedli s nimi záhadné řeči, hráli divadýlko, že jsou do svého řemesla zažraní. Staří páprdové nosili kabáty a šátky i v létě a na odchodu dávali spropitné. Gregory tu transakci sledoval koutkem oka. Jeden chlap dával druhému peníze, tajné poloviční potřesení rukou, přičemž oba předstírají, že k žádné transakci nedošlo.

Kluci dýško nedávali. Možná proto také holiči kluky nesnášeli. Platili méně a nedávali spropitné. Taky nevydrželi v klidu. Nebo je přinejmenším matky nabádaly, aby sebou nešili, a oni sebou tedy nešili, jenže holič je stejně praštil dlaní stejně tvrdou jako plochá strana sekerky a zamumlal: „*Nešij sebou.*“ Vyprávěly se zkazky o chlapcích, kteří přišli o horní část ucha, protože sebou šili. Břitvy byly jaksepatří ostré. A všichni holiči byli cvoci.

„Vlče, žáno?“ Gregorymu chvíli trvalo, než mu došlo, že holič mluví na něj. Pak nevěděl, jestli má držet hlavu skloněnou, nebo pohlédnout na holiče do zrcadla. Nakonec nechal hlavu skloněnou a řekl: „Ne.“

„Tak že by už skaut?“

„Ne.“

„Křížák?“

Gregory nevěděl, co to znamená. Začal zvedat hlavu, ale holič ho klepl hřebenem do temene. „Říkal jsem, ať sebou *nešiješ*.“ Gregory měl z toho cvoka takový vítr, že ze sebe nedokázal nic vypravit, což si holič vyložil jako zápor. „Ti Křížáci jsou moc fajnovej spolek. Pouvažuj o tom.“

Gregory uvažoval o tom, jak ho rozsekají zakřivenými saracénskými šavlemi či jak ho v poušti přiváží k zatlučeným kolíkům a nechají ho sežrat zaživa mravenci a supy. Prozatím se poddal studeným, hladkým nůžkám – vždycy byly studené, i když nebyly. S pevně zavřenýma očima snášel vlasy, které mu padaly na tvář a mučivě ho lechtaly. Pořád se neřádkal, jen tam seděl přesvědčený, že ho holič měl dávno přestat stříhat, jenže on byl takový cvok, že ho nejspíš bude stříhat dál a dál, dokud Gregory neskončí holohlavý. Ještě mělo přijít obtažení břitvy, předzvěst podříznutí hrdla; suchý škrabavý dotyk čepele u uší a vzadu na krku; metla na odhánění much, kterou vám vrazí do očí a do nosu, aby z nich vymetli vlasy.

Kvůli všemu tomu se pokaždé cukal. Ale na oficíně člověku něco nahánělo ještě větší hrůzu. Měl takové tušení, že je to sprosté. Když o něčem nevěděl nebo neměl vědět, obvykle se ukázalo, že je to něco sprostého. Jako zdejší cechovní

znamení, holičská tyč. Ta byla očividně sprostá. V předchozím holičství to byl jen muzeální dřevěný váleček, na němž se ve spirále stáčely tři barevné pruhy, modrý, bílý a červený. V tomhle salónu ale válec poháněla elektřina, a tak ustavičně vířil kolem dokola. To pokládal za prostější. Pak tu byla bednička plná časopisů. Byl si jistý, že některé jsou sprosté. Všechno bylo sprosté, když člověk chtěl. Tohle byla velká pravda o životě, na kterou zrovna přišel. Ne že by proti tomu něco měl. Gregorymu se sprostárny líbily.

Aniž by pohnul hlavou, podíval se do sousedního zrcadla na důchodce o dvě křesla dál. Celou dobu tam tlachal, hodně nahlas, jak už to staří páprdové mají ve zvyku. Teď se nad ním holič sklonil s nůžtičkami se zakulacenými špičkami a začal mu vystřihávat chlupy z obočí. Pak mu udělal totéž v chřípí a v uších. V ušiskách mu uštípl přímo haluze. Naprostý humus. Nakonec začal holič tomu páprdovi vtírat pudr do zátylku. K čemu to je?

Teď vrchní mučitel vytáhl stříhací strojek. Tohle se Gregorymu také nelíbilo. Někdy holiči pracovali s nůžtičkami na zastřihování, které se podobaly otvírákům na konzervy, škvík skříp škvík skříp kolem lebky, dokud neobnaží mozek. Ale tohle byl stříhací strojek, a ten byl ještě horší, protože mohl člověka zabít elektrickým proudem. Představoval si to mnohosekrát. Holič zastřihává, nedává pozor na to, co dělá, stejně vás nenávidí, protože jste kluk, uštípne vám flák ucha, krev vytryskne na strojek, tím ho zkratuje a vy se na místě usmažíte. To už se muselo stát v miliónech případech. A holič pokaždé přežil, protože nosí boty s gumovými podrážkami.

Ve škole plavali nazí. Pan Lofthouse nosil takový váček, aby neviděli jeho šulína. Kluci se svlékli donaha, osprchovali se kvůli vším nebo bradavicím nebo kvůli tomu, že smrdí, jako třeba Wood, a pak skočili do bazénu. Odrazili jste se co nejvýš, a když jste přistáli, voda vás praštila do pytlíku. To bylo sprostý, takže jste se při tom nesměli nechat přistihnout učitelem. Voda vám šourek úplně stáhla, takže vám pak vrabčák ještě víc vyčuhoval, a potom jste se utírali ručníkem a dívali se jeden na druhého, aniž byste to na sobě nechali znát, tak trochu koutkem oka jako do zrcadla v oficíně. Všichni ve třídě byli stejně staří, ale někteří byli tam dole pořád holí; někteří jako Gregory měli nahoře takový proužek chlupů, ale na pytlíku nic; a někteří jako Hopkinson a Shapiro byli stejně zarostlí jako chlapi a jejich chlupy měly tmavší barvu, nahnědlou jako táta, když za ním nakoukl do sprchy. Aspoň že má *nějaké* chlupy, ne jako Baldy Bristowe a Hall a Wood. Ale jak se to Hopkinsonovi a Shapirovi povedlo? Všichni ostatní mají vrabčáky; Hopkinson a Shapiro už mají šulíny.

Chtělo se mu čúrat. Nemohl. Nesmí myslet na čúrání. Přece to vydrží až domů. Křížáci bojovali proti Saracénům a osvobodili Svatou zemi od nevěřících. Jako nevěřících Tomášů, pane? To byl jeden z Woodových vtípků. Nosili kříž na kabátcích. V kroužkové zbroji jim muselo být v Izraeli horko. Musí přestat myslet na to, že by dokázal vyhrát zlatou medaili v disciplíně „kdo načúrá na zeď výš“.

„Místní?“ optal se holič zničehonic. Gregory se na něj poprvé pořádně podíval do zrcadla. Brunátná tvář, knírek, brejličky, nažloutlé vlasy barvy školního pravítka. *Quis custodiet*

ipsos custodes, učili je ve škole. Takže kdo holí holiče? Na první pohled bylo jasné, že není jen cvok, ale i úchyl. Každý ví, že po světě chodí milióny úchylů. Učitel plavání je úchyl. Když se po hodině všichni klepali v ručnicích, se staženými šourky a vykukujícími vrabčáky plus dvěma šulíny, pan Lofthouse přešel z jednoho konce bazénu na druhý, vylezl na skokanské prkno, zastavil se, dokud mu nevěnovali plnou pozornost, s těmi jeho ohromnými svaly a tetováním a rozpaženými rukama a váčkem se šňůrkami kolem hýždí, pak se zhluboka nadechl, skočil šipku a ladně klouzal pod vodou až na druhý konec bazénu. Pětadvacet metrů pod vodou. Pak dohmátl, vynořil se a oni mu zatleskali – ne že by to skutečně mysleli vážně –, ale on si jich nevěšmal a zkoušel si různé styly plavání. Je to úchyl. Většina učitelů jsou nejspíš úchylové. Jeden z nich nosí snubní prsten. Jasný důkaz, že je to úchyl.

Stejně jako tenhle. „Bydlíš v téhle čtvrti?“ ptal se znovu. Na tohle mu Gregory neskočí. Jen by k nim přišel a lákal Gregoryho do skautu nebo ke Křižákům. Načež by se mámy zeptal, jestli může Gregoryho vzít do lesa tábořit – až na to, že by tam byl jen jeden stan, a on by Gregorymu vykládal o medvědech, a i když je probírali v zeměpisu a on ví, že medvědi v Británii vyhynuli zhruba za časů křižáků, stejně by ho ten úchyl asi dost nalomil, kdyby mu řekl, že venku je medvěd.

„Ne dlouho,“ odpověděl Gregory. Hned mu došlo, že tohle nebylo moc chytré. Právě se sem nastěhovali. Holič se mu teď bude posmívat, dokud k němu bude chodit, po léta letoucí. Gregory střelil pohledem nahoru do zrcadla, ale ten úchyl na sobě nedával nic znát. Roztržitě cosi na po-

slední chvíli zastříhával. Pak popadl Gregoryho límec a za-
třásl jím, aby mu co nejvíce vlasů spadlo za košili. „Popře-
mýšlej o těch Křížácích,“ doporučil mu, když z něj začal sta-
hovat pláštík. „Mohlo by to být něco přesně pro tebe.“

Gregory sledoval, jak se zpod svého novodobého rubáše
vynořil jako znovuzrozený. Nic se nezměnilo až na to, že
mu teď víc trčely uši. Sklouzl dopředu na gumové podlož-
ce, ale v tu chvíli ho do temene klepl hřeben. Tentokrát to
bolelo víc, protože měl méně vlasů.

„Ne tak rychle, mládenče.“ Holič se prošoural úzkou ulič-
kou oficíny a vrátil se s oválným zrcadlem připomínajícím
tác. Spustil ho, aby Gregorymu mohl ukázat jeho zátylek.
Gregory se zadíval do prvního zrcadla a z něj do druhého
zrcadla na odvrácenou stranu. Tohle není jeho zátylek. Ne-
vypadá tak. Gregory cítil, jak se začíná červenat. Chtělo se
mu čúrat. Ten úchyl mu ukazuje nějaký cizí zátylek. Černá
magie. Gregory zíral a zíral, červenal se jako pivoňka, zíral
na cizí zátylek, celý oholený a opracovaný, dokud mu nedo-
šlo, že domů se dostane jedině tehdy, když tomu úchylovi
půjde na ruku, takže se naposledy podíval na tu cizincovu
lebku, směle upřel pohled výš do zrcadla na holičovy lho-
stejně brýle a tiše pronesl: „Ano.“

Holič se zdvořilým opovržením shlédl dolů a zamyšleně pročísl Gregoryho vlasy: jako kdyby se tam hluboko v podrostu skrývala nějaká dávno ztracená pěšinka, něco jako středověká poutní stezka. Stačil jeden pohyb hřebene a větší část vlasů mu přepadla přes oči až na bradu. Zpoza nečekaného závěsu si pomyslel: Jdi do hajzlu, Jime. Je tu jen proto, že Allie mu už vlasy nestříhá. Tedy, v současné době. Vybavila se mu jedna vášnivá vzpomínka: on ve vaně, ona mu myje vlasy a pak je stříhá, zatímco on sedí. Vytáhl špunt a ona z Gregoryho spláchla nastříhané vlasy sprchovým nástavcem. Flirtovala při tom s vodní tříští, a když vstal, obvykle mu na místě vykourila ptáka, jen tak, a při tom z něj obrala poslední kousky ostříhaných vlasů. Jo.

„Kde by tak asi... měla být... pane?“ Ten chlápek předstíral, že jeho hledání pěšinky skončilo neúspěchem.

„Dejte to prostě zase zpátky.“ Gregory pomstychtivě trhl hlavou, takže jeho vlasy přeletěly přes temeno zpátky, kam patřily. Vytáhl ruku z toho protivného nylonového rubáše, prsty si učísl vlasy na místo, pak je načechral. Byly teď přesně jako předtím, než vešel dovnitř.

„A jak by to mělo... být dlouhé... pane?“

„Tak sedm osm centimetrů pod límec. Po stranách nahoru až sem vyholit.“ Gregory prostředníčky vyznačil tu linii.

„A když už se do toho dáme, budete si přát i oholit?“

Taková nehorázná drzost. Takhle dneska vypadá holení. Jen právníci a inženýři a lesníci dnes každé ráno zaloví v toaletní taštičce a jako kalvinisté se pustí do svého strniště. Gregory se obrátil bokem k zrcadlu a zašilhal na sebe. „Takhle se jí to líbí,“ pronesl nonšalantně.

„Takže jsme ženatí?“

Bacha, šmejde. Nehraj si se mnou. Nesnaž se ze mě udělat spiklence. Pokud teda nejsi teplouš. Ne že bych proti téhle orientaci něco měl. Jen ať si lidi vyberou.

„Anebo si tohle konkrétní mučení odkládáte na později?“

Gregory se neobtěžoval odpovědět.

„Já jsem ženatý sedmadvacet let,“ prohlásil holič a začal šmikát. „Má to svoje světlé i stinné stránky, jako všechno ostatní.“

Gregory neurčitě, avšak výmluvně zabručel, jak to člověk dělá u zubaře, když má plná ústa železa a ten opravář nedá jinak, než že mu začne vykládat vtíp.

„Dvě děti. No, jedno je vlastně už dospělé. Holka je ještě doma. Ale ani se nenaděju a bude pryč. Všechny nakonec vyletí z hnízda.“

Gregory se zadíval do zrcadla, ale ten chlápek se vyhýbal očnímu kontaktu, hlavu měl sklopenou a šmikal. Třeba není tak špatný. Tedy krom toho, že je nudný. A že jeho osobnost je pochopitelně smrtelně deformovaná desetiletými slouhovského poměru k zákazníkům.

„Ale možná jste z těch, co se nežení, pane.“

Tak počkat. Kdo koho obviňuje z toho, že je buzerant? Holiče odjakživa nesnáší a tenhle není výjimka. Zajebaný provinční pan dvě celé čtyři děti, který platí hypotéku, myje auto a pak ho vždycky zase zaparkuje v garáži. Má hezkou zahrá-

dečku u železniční tratě, manželku s ksichem jako mops, která věšívá prádlo na takový ten kovový kolotoč, jo, jo, má to úplně před očima. V sobotu odpoledne možná píská nějakou třetířadou ligu. Ne, on není ani sudí, jen čarový rozhodčí.

Gregory si uvědomil, že se holič odmlčel, jako by očekával odpověď. On očekává odpověď? Má snad na ni nárok? Tak jo, holič dostane za vyučenou.

„Manželství je jediné dobrodružství dostupné zbabělým.“

„Ano, dobře, určitě jste chytřejší člověk než já, pane,“ odpověděl holič tónem, který měl k uctivosti hodně daleko.

„Když jste chodil na univerzitu a tak.“

Gregory zase jen zabručel.

„Já se pochopitelně zas tak nevyznám, ale odjakživa mi připadalo, že na univerzitě naučí studenty opovrhovat více věcmi, než na kolik mají nárok. Koneckonců tam vyučují za naše peníze. Já jsem jen rád, že můj kluk šel na strojárnu. Vůbec mu to neuškodilo. Teď vydělává slušný peníze.“

Jo, jo, dost na to, aby uživil další dvě celé čtyři děti a pořídil si trošku větší pračku a o trošku méně mopsovitou manželku. No, někomu to stačí. Zatracená Anglie. Ale stejně, to všechno se vymete. A jako první půjdou takovéhle podniky, ve kterých se udržuje stará sluhovská mentalita, vedou se škrobené řeči, udržuje se třídní povědomí a dává se dýško. Gregory na spropitné nevěřil. Pokládal ho za výztuž devótní společnosti, stejně ponižující pro dárce i příjemce spropitného. Znehodnocuje to společenské vztahy. A stejně si ho nemůže dovolit. Navíc by se radši propadl, než by dal tuzér tomuhle zastříhovači křovin, který ho obviňuje z buzerantství.

Tihle chlápci jsou už stejně na odchodu. V Londýně se najdou kadeřnictví navržená architektky, kde senzační zvuková aparatura hraje poslední hity, zatímco vám nějaký cool týpek tvaruje vlasy podle vaší osobnosti. Prý za to chtějí majlant, ale je to lepší než *tohle*. Není divu, že tahle ofici-na zeje prázdnotou. Z popraskaného bakelitového rádia na vysoké poličce hrály písničky na odpolední taneční večírek. Měli by tu prodávat kýlní pásy a trupové ortézy a stahovací punčochy. Ovládnout trh s protézami. Dřevěné nohy, ocelové háky na useknuté ruce. Pochopitelně i paruky. Proč vlastně holiči neprodávají taky paruky? Zubaři koneckonců prodávají umělé zuby.

Kolik je tomuhle chlapovi? Gregory se na něj podíval: kostnatý, s ustaranýma očima, s vlasy ostříhanými absurdně nakrátko a pomádou přilípnutými k lebce. Sto čtyřicet? Gregory se to pokusil spočítat. Ženatý je sedmadvacet let. Takže: padesát? Pětačtyřicet, jestli ji dostal pod čepec, jen co ho vytáhl z poklopce. Pokud byl tedy někdy takhle odvázný. Už má šedivé vlasy. Pubické ochlupení má asi taky prošedivělé. Šediví pubické ochlupení?

Kadeřník dokončil fázi zastříhování živého keře, urážlivě hodil nůžky do sklenice s dezinfekcí a vytáhl další, zaoblenější. Šmik, šmik. Vlasy, kůže, maso, krev, všechno tak k posrání blízko. Za starých časů se jim říkalo bradýři a fušovali do řemesla ranhojičům. Ten rudý proužek na tradiční holičské tyči symbolizoval kus plátna omotaného kolem vaší paže, když vám bradýř pouštěl žilou. Na vývěsním štítu figurovala i miska, do níž se chytala krev. S tím vším dávno skoncovali a proměnili se v pouhopouhé holiče. Opečová-

vatele zahrádek, kteří se rýpají v hlíně, místo aby napichovali nataženou ruku.

Pořád nedokázal přijít na to, proč se s ním Allie rozešla. Tvrdila, že je moc majetnický, říkala, že nemůže dýchat, že si s ním připadá jako vdaná. To je legrační, odpověděl jí: žít s ní je jako žít s holkou, která chodí se šesti různými chlapy najednou. Přesně to jsem myslela, odpověděla. Miluju tě, řekl jí s nečekaným zoufalstvím. Bylo to vůbec poprvé, co tohle někomu řekl, a věděl, že to zvoral. Tohle se má říkat, když se člověk cítí na koni, ne když je slabý. Kdybys mě miloval, tak bys mi rozuměl, odpověděla. No tak táhni a dejchej, doporučil jí. Byla to jen hádka, jen blbá podělaná hádka, nic víc. Nic to neznamenal. Až na to, že se rozešli.

„Něco na vlasy, pane?“

„Cože?“

„Něco na vlasy?“

„Ne. S přírodou si člověk nemá zahrávat.“

Holič si povzdychl, jako by posledních dvacet minut nedělal nic jiného a že v Gregoryho případě tyhle nadměru nutné zásahy skončily porážkou.

Víkend před ním. Nový účes, čistá košile. Dva večírky. Dnes večer společná koupě štěňte piva. Zlije se jako čuně a pak se uvidí: tak si představuje nezahrávání si s přírodou. Au. Ne. Allie. Allie, Allie, Allie. Ovaž mi ruku. Vztahuju k tobě svá zápěstí, Allie. Kam jen budeš chtít. Nemedicínské účely, ale bodni si. No tak do toho, jestli to potřebuješ. Pusť mi žilou.

„Copak jste to říkal o manželství?“

„Ech? Jo, že je to jediné dobrodružství dostupné zbabělým.“

„No, jestli k tomu můžu něco poznamenat, pane, tak manželství mi jen prospělo. Ale vy jste jistě chytřejší než já, když jste chodil na univerzitu.“

„To byl citát,“ poučil ho Gregory. „Ale můžu vás ujistit, že dotyčný velikán byl chytřejší než kdokoli z nás dvou.“

„Nejspíš byl tak chytrý, že nevěřil v Boha, co?“

Ano, tak chytrý, chtělo se Gregorymu říct, přesně tak chytrý. Ale něco mu v tom zabránilo. Odvahu popírat Boha měl jen ve společnosti dalších skeptiků.

„A jestli mohu být tak smělý, pane, patřil k těm, co se žení?“

Chm. Gregory se nad tím zamyslel. Manželku neměl, ne? Jen milenky, tím si byl jist.

„Ne, podle mě nepatřil k těm, co se žení, abych použil vašeho obratu.“

„V tom případě, pane, možná nebyl odborník?“

Za starých časů, táhlo Gregorymu hlavou, mívala holičství nevalnou pověst. Zahálčiví chlapi tam klábosili o nejnovějších zprávách a pro obveselení zákazníků se v oficíně hrálo na loutnu a violu. Teď se všechno tohle vracelo, aspoň v Londýně. Podniky provozované kadeřníky, kteří se objevovali na společenských stránkách novin a časopisů, byly plné drbů a hudby. Dívky v černých svetřících tam člověku nejdřív umyly vlasy. Páni. Nemuset si umýt vlasy před tím, než si je vyrazíte nechat ostříhat. Prostě ležérně vejít dovnitř, mávnout na pozdrav a usadit se k časopisu.

Expert na manželství přinesl zrcadlo a ukázal Gregorymu dvojí výhled na svou ruční práci. Musel uznat, že se mu to moc povedlo, krátké po stranách, vzadu dlouhé. Ne jako někteří týpci na vejšce, kteří si nechali vlasy růst do všech

stran, plnovous měli naježený jako záchodová štětka, pěstili si staroanglické kotlety, nebo vlasy nechali v kaskádách splývat až na záda. Ne, jeho skutečné motto znělo: s přírodou si zahrávejme jen trochu. Ustavičné přetahování mezi přírodou a civilizací nás udržuje ve střehu. I když se pak samozřejmě nabízí otázka, jak definujeme přírodu a jak definujeme civilizaci. Není to jednoduše volba mezi životem zvířete a maloměšťáka. Jde tam o... no, o spoustu věcí. Píchlo ho u srdce kvůli Allie. Pust' mi žilou, pak mě obvaž. Jestli se mu ji podaří získat zase zpátky, bude méně majetnický. Až na to, že jemu připadalo, že si prostě jsou blízko, že jsou pár. Zpočátku se jí to líbilo. No, nic nenamítala.

Uvědomil si, že holič pořád drží zrcadlo.

„Ano,“ pronesl bez přemýšlení.

Holič odložil zrcadlo lícovou stranou dolů a odvinul z něj ten protivný nylonový plášť. Přes límec mu šustivě přešel kartáčem. Připomnělo mu to jazzového bubeníka s uvolněným zápěstím. Šust, šust. Má ještě spoustu života před sebou, ne?

Oficína byla prázdná a z rádia se stále linulo sentimentální lkaní, i tak se mu ale u ucha ozval tlumený hlas: „Něco na víkend, pane?“

Chtělo se mu říct: Jasně, jízdenku na vlak do Londýna, sezení s Vidalem Sassoonem, jedno balení klobásek na gril, basu piv, pár bylinných cigaret, hudbu na otupení mozku a ženu, která mě má skutečně ráda. Místo toho sám ztlumil hlas a odpověděl: „Balíček kondomů, prosím.“

Konečně jako holičův spoluspiklenec vyšel do zářivého dne, který si přímo říkal o to, aby už víkend začal.

Ještě než vyrazil, zašel do koupelny, přitáhl k sobě prodlužovací rameno se zrcátkem na holení, překlopil ho na zvětšovací stranu a z toaletní taštičky vytáhl nůžtičky na nehty. Nejdřív si zastříhl pár dlouhých měkkých chlupů na obočí, pak se pootočil, aby na světle bylo vidět vše, co mu raší v uších, a jednou dvakrát šmikl. Lehce deprimovaně zvedl nos a prozkoumal vjezdy do tunelu. Nic přehnaně dlouhého, aspoň prozatím. Navlhčil růžek žínky, vydrhl se za ušima, projel chrupavčité zvukovody, jako by to byla bobová dráha, a pak naposledy dloubl do mazových jeskyní. Když se podíval na svůj odraz, uši měl od toho tlaku úplně růžové, jako kdyby byl vystrašený kluk nebo studentík, který se bojí líbat.

Jak se jmenuje taková ta vrstva bílých žmolků, které uvíznou na vlhké žínce? On tomu říkal ušní krusta. Třeba na to lékaři mají odborný termín. Dochází za ušima k plísňovým onemocněním, k nějaké době mykózy nohou? Moc pravděpodobné to není: na to tam je příliš sucho. Takže si možná vystačí s ušní krustou – a třeba tomu každý říká jinak, takže obecný termín není potřeba.

Je to zvláštní, že nikdo nevymyslel nové jméno pro zastřihovače živých plotů a keřů. Nejdřív holiči, pak kadeřníci. Ale kdo kdy říkal vlasům „kadeře“? „Vlasoví stylisté?“ Snobské až na půdu. „Frizér?“ Směšné. Stejně jako obrat, jímž poslední dobou častoval Allie. „Jdu do Sevilly,“ oznámil. Lepší

než do Canossy, a každopádně každý vzdělaný člověk by si měl spojit Sevillu s lazebníkem.

„Ehm, na třetí hodinu s Kelly.“

Indigově modrý nehet klopytal dolů řadou jmen vypsaných tiskacím písmem. „Ano. Gregory?“

Přikývl. Když si poprvé udělal rezervaci přes telefon a oni se ho zeptali na jméno, odpověděl: „Cartwright.“ Rozhostilo se ticho, takže se opravil na „pan Cartwright“ a teprve pak mu došlo, kvůli čemu nastala ta odmlka. Teď se viděl vzhůru nohama v knize: GREGGORY.

„Kelly za vámi přijde za minutku. A teď se půjdeme umýt.“

Po všech těch letech pořád nedokázal snadno vklouznout do správné polohy. Možná že je jeho páteř pomalu na odpis. S přivřenýma očima se snažil šíjí nahmatat okraj umyvadla. Jako když člověk plave znak a neví, kdy přijde konec bazénu. A pak tam ležíte a studený porcelán vám drží krk a hrdlo obnažené. V záklonu čekáte na čepel gilotiny.

Tlustá holka se lhostejnýma rukama s ním vedla obvyklé řeči – „Je to moc horké?“ „Byl jste na dovolené?“ „Chcete kondicionér?“ – a při tom se dlaní zkroutenou do mističky polovičatě snažila bránit tomu, aby mu do uší natekla voda. Za ta léta v Seville sklouzl k pobavené pasivitě. Když se ho poprvé jedna z těch různolících holek v zácvičku zeptala: „Chcete kondicionér?“, odpověděl jí: „Co myslíte?“ Domníval se, že díky lepšímu výhledu na pokožku jeho temene dokáže lépe než on posoudit, co bude potřebovat. Z flegmatické logiky plynulo, že cosi jménem „kondicionér“ může kondici vašich vlasů jen prospět; na druhou stranu, proč tu otázku vůbec klást, když si člověk nemůže vybrat

z platných odpovědí? Ale žádostí o radu dotyčné většinou jen zmátl a vytáhl z nich opatrnou odpověď: „Nechám to na vás.“ Takže se spokojil s tím, že říkal „Ano“ či „Dnes ne, děkuji vám“, čistě podle momentálního rozmaru. Rovněž podle toho, kolik vody mu nateklo do uší.

Pozorně, málem za ručičku ho dovedla ke křeslu, jako kdyby jeho kapavost byla něco na způsob slepoty. „Chcete čaj nebo kafe?“

„Ani jedno, děkuju.“

K loutnám a violám a bandě zahálčivých chlapů probírajících nejnovější zprávy to mělo hodně daleko. Ale hrála tu děsně hlasitá hudba a člověk si mohl vybrat hned z několika nápojů a celé řady časopisů. Co se stalo s *Reveille* a *Tit-Bits*, které staří páprdové čítávali v dobách, kdy sebou on vrtěl na gumové podložce? Vybral si výtisk *Marie Claire*, jednoho ze ženských časopisů, jejichž čtení chlapa nijak nekompromitovalo.

„Ahoj Gregory, jak se vede?“

„Jde to. Jak tobě?“

„Nemůžu si stěžovat.“

„Líbí se mi tvůj nový účes, Kelly.“

„Jojo. Už mě ten starý nudil, znáš to.“

„Líbí se mi. Vypadá dobře, sedne ti. Ty jsi spokojená?“

„Ještě si nejsem jistá.“

„Ne, je senzační.“

Ona se usmála. On jí úsměv opětoval. Už to uměl, takhle laškovat s kadeřnicí, napůl vážně, napůl nevázně. Jen mu trvalo nějakých pětadvacet let, než vyladil ten správný tón.

„Tak copak s tím dneska uděláme?“

Vzhlédl k ní do zrcadla, k té vysoké dívce se stylovým mikádem, které se mu ve skutečnosti nelíbilo; připadalo mu, že kvůli němu vypadá její tvář moc hranatá. Ale co on o tom věděl? Ke svým vlastním vlasům byl lhostejný. Kelly byla mírná dušinka, která rychle pochopila, že Gregory nestojí o to, aby se ho někdo vyptával, jak se měl na dovolené.

Když hned neodpověděl, řekla: „Že bychom se rozšoupli a udělali přesně to samé jako minule?“

„Dobry nápad.“ Stejně jako minule a předminule a předpředminule.

Salón se vyznačoval příjemnou atmosférou polikliniky, kde nikdo nemá žádnou vážnou chorobu. Ale už to zvládal; společenské obavy se dávno vytratily. Ty malé triumfy dospělosti. „Tak, Gregory Cartwrighte, vyličte nám svůj dosavadní život.“ „Mno, přestal jsem se bát náboženství a holičů.“ Ke Křížákům nikdy nevstoupil a pořád ani neví, co jsou zač; na škole i na univerzitě se vyhnul misionářům s planoucím pohledem; dnes už věděl, co má udělat, když v neděli ráno zazvoní zvonek.

„To bude Bůh,“ řekl vždycky Allie, „já se o to postarám.“ A na prahu stál nastrojený zdvořilý pár, jeden z nich často černé pleti, občas s líbezným dítětem v závěsu. Oslovili ho nekonfrontačně, třeba: „Dobry den, obcházíme tu jeden dům za druhým a ptáme se lidí, zda je znepokojuje stav světa.“ Člověk se musel vyhnout jak pravdivému Ano, tak samolibému Ne, protože na to by oni mohli navázat. Takže je obšťastnil úsměvem vlastním hlavě rodiny a přešel rovnou k věci: „Náboženství?“ A ještě než se zase oni mohli

rozhodnout, zda je správnou reakcí na jeho brutální jasnozřivost Ano či Ne, ukončil setkání řízným: „Přeju hodně štěstí u sousedů.“

Popravdě řečeno, docela se mu líbilo, když mu někdo myl hlavu; aspoň většinou. Zbytek byl ale pouhý proces. Nacházel jen mírné potěšení v tělesném kontaktu, k němuž v poslední době docházelo všude. Kelly se nevědomky opírala o jeho paži nebo se o něj otřela jinou částí svého těla; a s oblékáním to taky nikdy nepřeháněla. Kdysi dávno by si býval myslel, že je to všechno kvůli němu, a byl by vděčný za pláštík, který mu zakrývá klín. Dnes ho to nevyrušilo od *Marie Claire*.

Kelly mu teď vykládala, jak zažádala o práci v Miami. Na výletní lodi. Člověk si tam vyjede na pět dní, týden, deset dní a pak mu povolí vycházku na pevninu, aby mohl utratit vydělané peníze. Má tam teď kamarádku. Mohla by to být legrace.

„To je ale dobrodružství,“ řekl. „Kdypak vyrážíš?“ V duchu si myslel: V Miami je plno násilí, ne? Přestřelky. Kubánci. Neřest. Lee Harvey Oswald. Nestane se jí nic? A co sexuální obtěžování na výletních lodích? Je to pohledná dívka. Pro-miň, *Marie Claire*, chtěl jsem říct žena. Ale svým způsobem dívka, protože vzbuzuje tyhle polorodičovské myšlenky v někom jako on: v člověku, který se drží doma, chodí do práce a nechá si stříhat vlasy. Uznává, že jeho život je jedno dlouhé zbabělé dobrodružství.

„Kolik ti je?“

„Sedmadvacet,“ odpověděla Kelly, jako by jí mládí definitivně končilo. Pokud se hned nerozhoupe k činu, navždy se

zpronevěří svému životu; za pár týdnů se promění v tamsou starou bábu v natáčkách na druhé straně salónu.

„Mám dceru, která je skoro stejně stará jako ty. No, je jí pětadvacet. Teda, máme ještě jednu. Jsou dvě.“ Nějak se mu nedařilo najít tu správnou formulaci.

„A jak dlouho jsi teda už ženatý?“ zeptala se Kelly v kvazi-matematickém úžasu.

Gregory k ní vzhlédl do zrcadla. „Osmadvacet let.“ Rozpustile se usmála při pomyslení, že by někdo mohl být ženatý po tak oblutně dlouhou dobu, co je ona sama na světě.

„Ta starší už pochopitelně odešla z domova,“ pokračoval. „Ale Jenny pořád bydlí u nás.“

„Hezké,“ řekla Kelly, ale on viděl, že už je znuděná. Konkrétně že ji znudil on sám. Jen další stárnoucí páprda s říd-noucími vlasy, které si bude brzy muset česat opatrněji. Sem s tím Miami; a co nejdřív.

Bojí se sexu. Tak se to má. Už ani neví, k čemu je. Užije si ho, když na to dojde. Představoval si, že v nadcházejících letech ho bude postupně méně a méně, až nakonec nebude žádný. Ale tohohle se nebojí. Ani to nemá nic společného se znepokojivou konkrétností, s níž se o tom píše v časopi-sech. Za jeho mládí měli zase svoje znepokojivé konkrétnosti. Tenkrát to všechno vypadalo docela jasně a směle, když vstal ve vaně a Allie si vzala jeho ptáka do pusy. To všechno bylo zcela zřejmé a ve své pravdivosti naléhavé. Dnes ho napadá, jestli se odjakživa nemýlil. Neví, k čemu ten sex je. Myslí si, že to neví ani nikdo jiný, ale to mu jeho situaci nijak neusnadňuje. Chce se mu kvílet. Chce se mu kvílet do zrcadla a sledovat, jak ten v zrcadle kvílí na něj.

Kelly se mu bokem opírala oo biceps, a nikoli vnější stranou, ale vnitřní křivkou. Aspoň že zná odpověď na jednu otázku ze svého mládí: ano, pubické ochlupení skutečně šediví.

Spropitné mu nedělalo těžkou hlavu. Má dvacetilibrovou bankovku. Sedmnáct liber za ostříhání, libru holce, která mu myla hlavu, a dvě libry pro Kelly. A nikdy nezapomněl vzít si libru navíc, čistě pro případ, že by zvýšili cenu. Došlo mu, že patří k tomu typu lidí. Že je člověk se záložní librovou mincí v kapse.

Kelly teď dostříhala a stoupla si přímo za něj. Po obou stranách jeho hlavy se objevila její ňadra. Vzala obě jeho kotlety mezi palec a prst a odvrátila pohled. Tohle byl takový její trik. Všichni máme tvář trochu křivou, vysvětlila mu, takže když to člověk hodnotí okem, může nakonec udělat chybu. Ona měřila pohmatem a byla při tom otočená k pokladně a ulici. K Miami.

Když byla spokojená, sáhla po fénu a načechrala mu vlasy, což mu pokaždé vydrželo do večera. Teď už najela na autopilota a nejspíš uvažovala, jestli bude mít dost času vykouřit si venku cigárko, než k ní nasměrují další mokrou hlavu. Proto také pokaždé zapomněla a přinesla zrcadlo.

Byla to od něj před pár lety pěkná troufalost. Revolta proti tyranii zatraceného zrcadla. Tahle strana, tamta strana. Za víc než čtyřicet let, co chodil do holičství, do kadeřnictví, do Seville, vždycky pokorně souhlasil, ať už svůj zátylek poznal nebo ne. Usmál se a přikývl, a když svůj úsměv zahlédl v nakloněném skle, dodal ještě: „Moc hezké“ nebo „Mnohem úpravnější“ nebo „To je ono“ či „Děkuju“. Kdyby mu do zátylku vystříhali svastiku, nejspíš by dělal, že to

schvaluje. Pak mu jednoho dne blesklo hlavou: Ne, nechci to vidět zezadu. Jestli je předeek v pořádku, pak to bude v pořádku i vzadu. To přece nebylo arogantní, ne? Ne, bylo to logické. Byl na svou iniciativu docela hrdý. Jistěže na to Kelly vždycky zapomněla, ale na tom nesešlo. Popravdě řečeno, bylo to lepší, protože jeho krotké vítězství se pokaždé opakovalo. Jak teď k němu přišla s pohupujícím se zrcadlem, myšlenkami v Miami, zvedl ruku, nasadil obvyklý blahosklonný úsměv a řekl:

„Ne.“

Příběh
Matse Israelssona

Před kostelem, jenž se pyšnil vyřezávaným oltářem přivezeným z Německa za třicetileté války, měli řadu šesti koňských stání. Vyrobili je z vyschlého dřeva jedlí pokácených co by racek dokřikl od městských křížovatek, nebyla zdobená a dokonce ani očíslovaná. Přesto byla jejich prostota a zdánlivá dostupnost klamná. V hlavách těch, kdo jezdili do kostela, a rovněž těch, kdo do něj chodili pěšky, byla stání číslovaná zleva doprava číslicemi od jedničky do šestky, a byla vyhrazena pro šest nejvýznamnějších mužů v okolí. Kdyby si snad nějaký cizinec usmyslel, že si tu smí uvázat koně, zatímco si bude pochutnávat na *brännvinsbordu* v Centralhotelletu, při návratu by zjistil, že jeho zvíře bloumá po molu a hledí na jezero.

O vlastnictví každého stání se rozhodovalo soukromou volbou a přecházelo z jednoho člověka na druhého buď prostřednictvím darovací smlouvy, nebo poslední vůle. Ovšem zatímco v kostele byly jisté lavice po celé generace rezervovány jistým rodinám bez ohledu na zásluhy, venku se občanské zásluhy v potaz braly. Otec by si mohl přát předat své stání nejstaršímu synovi, ovšem pokud dotyčný chlapec neprokázal dostatečnou serióznost, dar by na otce vrhl špatné světlo. Když Halvar Berggren podlehl akvavitu, lehkovážnosti a ateismu a postoupil vlastnictví třetího stání potulnému šlejffři, hanba padla na Berggrena, nikoli na šlejffře, a výměnou za pár korun byl jmenován vhodnější kandidát.

Nikoho nepřekvapilo, když čtvrté stání dostal Anders Bodén. Generální ředitel pily byl znám svou pracovitostí, rozvážností a oddaností rodině. Nebyl sice nadmíru zbožný, zato oplýval velkorysostí. Když se jednou na podzim vydařil lov, naplnil jámu na řezání dřeva odpadním řezivem, svrchu položil kovovou mříž, upekl celého jelena a jeho maso rozdělil mezi své zaměstnance. Ačkoli se sám tady ve městě nenarodil, uvolil se ukazovat ostatním jeho pamětihodnosti; návštěvníci pak na jeho naléhání lezli na *klockstapel* u kostela. Jednou rukou se opřel o zdivo zvonice a druhou ukazoval cihelnu, za ní ústav pro hluchoněmé a těsně mimo dohled sochu označující místo, kde Gustav Vasa v roce 1520 oslovil Dalarňany. Anders, hřmotný nadšenec s plnovousem, navrhoval i poutní cestu do Hökbergu, kde by si mohli prohlédnout nedávno odhalený kámen na památku teoretika práva Johannese Stiernbocka. V dálce plul přes jezero parník; pod nimi ve stání spokojeně čekal jeho kuň.

Podle drben Anders Bodén trávil s návštěvníky tolik času proto, že se mu nechtělo domů; drbny opakovaly, že když Gertrudu poprvé požádal o ruku, vysmála se mu do plnovousu a jeho přednosti si začala uvědomovat teprve po vlastním zklamání v lásce s tím klukem od Markeliusových; drbny spekulovaly, že když Gertrudin otec zašel za Andersem a navrhl mu, aby se jí začal dvořit nanovo, vyjednávání nebylo jednoduché. Řediteli pily bylo totiž při dřívější příležitosti dáno na srozuměnou, že to od něj byla drzost, když oslovil ženu tak talentovanou a umělecky založenou jako Gertruda – koneckonců kdysi hrála klavírní duety se Sjögrenem. Ale nakolik byly drbny s to posoudit, manželství

se vydařilo, byť ho ona na veřejnosti opakovaně označila za suchara. Narodily se jim dvě děti, pak ale lékař, který odrodil to druhé, paní Bodénovou před dalším těhotenstvím varoval.

Když se do města přistěhoval lékárník Axel Lindwall a jeho žena Barbro, Anders Bodén je vzal na *klockstapel* a nabídl jim, že s nimi zajde do Hökbergu. Po návratu domů se ho Gertruda zeptala, proč nenosí klubový odznáček Spolku švédských turistů.

„Protože nejsem jejich členem.“

„V tom případě by ti měli udělit čestné členství,“ opáčila.

Manželčin sarkasmus se Anders naučil neutralizovat puntičkářstvím a na její otázky odpovídal tak, jako by z nich nevyplývalo víc než z jednotlivých slov v dané větě. Tím ji jen ještě víc otrávil, ale pro něj to byla nutná obrana.

„Vypadají jako příjemný pár,“ pronesl věcně.

„Tobě je taky sympatický každý.“

„Ne, má drahá, myslím, že tohle není pravda.“ Tím kupříkladu myslel, že v tu chvíli mu nebyla sympatická ona.

„Ty jsi mnohem náročnější na klády než na lidi.“

„Klády, má drahá, se od sebe hodně liší.“

Příjezd Lindwallových do města nevzbudil žádný zvláštní zájem. Ti, kdo si žádali odborné rady Axela Lindwalla, v něm našli vše, več člověk může u lékárníka doufat: člověka pomalého a seriózního, který lichotivě pokládal všechny zdravotní obtíže za život ohrožující, ale zároveň je hodnotil jako léčitelné. Byl to malý muž s vlasy jako len; drbny se vsázely, že ztloustne. O paní Lindwallové se mluvilo méně,

neboť nebyla ani hrozivě krásná, ani odporně ošklivá, v šatech nevypadala ani ordinérně, ani elegantně a její chování nebylo ani průbojné, ani samotářské. Byla to prostě novomanželka, a tudíž měla počkat, až na ni dojde řada. Jako čerstvě přistěhovaní se Lindwallovi stranili společnosti, což bylo patřičné, ale pravidelně chodili do kostela, což bylo rovněž patřičné. Drbny říkaly, že když Axel poprvé pomohl Barbře do veslice, kterou si toho léta pořídili, zeptala se ho úzkostlivě: „Axele, opravdu tu v jezeře nejsou žádné žraloci?“ Jenže upřímně, drbny si nemohly být jisté, že paní Lindwallová nežertovala.

V úterý, jako každý druhý týden, si Anders Bodén vyjel parníkem na jezero zkontrolovat sušárny dřeva. Stál u zábradlí před kajutou první třídy, když si uvědomil přítomnost kohosi vedle sebe.

„Paní Lindwallová.“ Jen co to řekl, vzpomněl si na manželčina slova. „Má menší bradu než veverka.“ V rozpacích se zadíval k pobřeží a řekl: „To je cihelna.“

„Ano.“

Za chvílku: „A ústav pro hluchoněmé.“

„Ano.“

„Samozřejmě.“ Došlo mu, že jí to už ukazoval z *klockstapelu*. Na hlavě měla slamák s modrou stužkou.

Za dva týdny se s ní na parníku potkal zase. Měla sestru, která bydlela hned za Rättvikem. Snažil se ji zaujmout. Zeptal se, jestli spolu s manželem již navštívili sklep, kde se Gustav Vasa schovával před svými dánskými pronásledo-

vateli. Vykládal jí o lese, o tom, jak se barvy a textury mění podle ročních období a že i z lodi pozná, jak se les obhospodařuje, zatímco jiný člověk by viděl jen spoustu stromů. Zdvořile sledovala jeho ukazující ruku; možná byla pravda, že z profilu je její brada trošinku propadlá a že špička jejího nosu je zvláště pohyblivá. Došlo mu, že se nikdy nenaučil mluvit se ženami a že mu to až doposud vůbec nevadilo.

„Omlouvám se,“ řekl. „Moje manželka se domnívá, že bych měl nosit klubový odznáček Spolku švédských turistů.“

„Mně se líbí, když mi muž vykládá o tom, co zná,“ odpověděla paní Lindwallová.

Její slova ho zmátla. Byla to kritika Gertrudy, povzbuzení pro něj, nebo pouhé konstatování?

U večere se ho manželka zeptala: „O čem s paní Lindwallovou mluvíš?“

Nevěděl, co jí na to má odpovědět, nebo spíš jak odpovědět. Ale jako obvykle se uchýlil k nejprostšímu významu jejích slov a dělal, že ho ta otázka nepřekvapila. „O lese. Vykládal jsem o lese.“

„A měla zájem? Myslím o ten les.“

„Vyrostla ve městě. Dokud nepřišla do našeho kraje, nikdy tolik stromů neviděla.“

„No,“ odtušila Gertruda, „v lese je děsná spousta stromů, že, Andersi?“

Chtělo se mu říct: zajímala se o les mnohem víc než ty za celá ta léta. Chtělo se mu říct: tvoje poznámky o jejím vzhledu jsou zlé. Chtělo se mu říct: kdo mě viděl, jak s ní mluvím? Neřekl nic z toho.

V následujících čtrnácti dnech se přistihl při myšlenkách, že jméno Barbro má krásnou váhu a že zní jemněji než... jiná jména. Rovněž při pomýšlení na tu modrou stužku na slamáku mu srdce poskočilo.

Když byl v úterý ráno na odchodu, Gertruda poznamenala: „Pozdravuj ode mě mladou paní Lindwallovou.“

Najednou se mu chtělo říct: „A co když se do ní zamiluji?“ Místo toho odpověděl: „Budu ji pozdravovat, pokud ji uvidím.“

Na parníku sotva zvládal obvyklou neuspěchanou zdvořilostní konverzaci. Ještě než vyrazili, začal jí vykládat o tom, co zná. O užitkovém dříví, jak se stromy vysazují, přepravují, kácí. Osvětлил jí tangenciální řezání a radiální řezání. Popsal jí tři části kmene: dřev, jádrové dřevo a bělové dřevo. U stromů, které dosáhnou zralosti, tvoří jádro největší část a běl je pevná a pružná. „Strom je jako člověk,“ řekl. „Trvá sedmdesát let, než dosáhne zralosti, a po stovce je k ničemu.“

Vyprávěl jí, jak kdysi v Bergforsenu, kde se nad peřejemi klene železný most, sledoval čtyři stovky mužů při práci – chytali kulatinu, jak připlouvala po proudu, a rovnali ji do *sorteringsbommar* podle charakteristických značek majitelů. Jako světaznalý člověk jí vysvětlil rozdíly mezi různými systémy značení. Švédské stavební dříví je označené podle šablony červenými písmeny, přičemž podřadné dřevo se značí modrou. Norské dřevo je na obou koncích popsáno iniciálami přepravce modrou barvou. Pruské je popsáno na boku poblíž středu. Ruské dřevo je na koncích orazítkova-

né nebo poznačené speciálním kladivem. Kanadské dříví je černobíle označené podle šablony. Americké dříví je označované červenou křídou po bocích.

„To jste všechno viděl?“ zeptala se. Přiznal, že severoamerické dřevo ještě neviděl, jen o něm četl.

„Takže každý člověk pozná svůj kmen?“ zeptala se.

„Pochopitelně. Jinak by mu kulatinu mohl někdo ukrást.“ Nedokázal říct, jestli se mu nesměje – a vůbec celému mužskému světu.

Zničehonic se od břehu zablesklo. Odvrátila před tím zábleskem pohled zpátky k němu a z ánfasu jedinečné rysy jejího profilu najednou působily ladně: malá brada dala vyniknout jejím rtům, špička nosu jejím doširoka otevřeným šedomodrým očím... nedalo se to popsat, dokonce se to nedalo ani docenit. Připadal si dost chytrý na to, aby uhádl otázku v jejích očích.

„Je tam belvédér. Nejspíš někdo s dalekohledem. Jsme pod dohledem.“ Ale sotva pronesl poslední slovo, sebedůvěra ho opustila. Něco takového by asi řekl kdekterý jiný muž.

„Proč?“

Nevěděl, co na to odpovědět. Zadíval se zpátky ke břehu, odkud se od belvedéru znovu zablesklo. V rozpacích jí začal vyprávět příběh Matse Israelssona, ale líčil ho na přeskáčku a moc rychle a ji to očividně nezaujalo. Podle všeho si ani neuvědomovala, že je ten příběh pravdivý.

„Omlouvám se,“ řekla, jako by si všimla jeho zklamání. „Mám malou představitost. Zajímá mě jen to, co se skutečně děje. Legendy mi připadají... pošetilé. V naší zemi jich máme příliš. Axel mi tento názor vyčítá. Tvrdí, že nectím svou zemi.“

Tvrdí, že mě lidé budou pokládat za moderní ženu. Ale tím to také není. Já mám prostě jen malou představivost.“

Anderse tento nečekaný projev uklidnil. Jako by mu poskytla vodítko. Pořád se díval na břeh a tentokrát jí vyprávěl, jak jednou navštívil měděný důl ve Falunu. Vykládal jí jen o tom, co se skutečně stalo. Řekl jí, že hned po měděných dolech u Hořejšího jezera jde o největší měděný důl na světě; že se v něm těží již od třináctého století; že vchody jsou blízko ohromnému poklesu půdy, známému jako Stöten, k němuž došlo na konci sedmnáctého století; že nejhlubší šachta jde bezmála čtyři sta metrů pod zem; že dnes se ročně vytěží kolem čtyř set tun mědi a krom toho malé množství stříbra a zlata; že vstup stojí dvě koruny; že za výstřely se platí navíc.

„Za výstřely se platí navíc?“

„Ano.“

„K čemu ty výstřely jsou?“

„K probuzení ozvěn.“

Pověděl jí, že návštěvníci obvykle napřed z Falunu zatelefonují do dolu, že se staví; že dostanou hornický mundúr a že je doprovodí horník; že při sestupu jsou schody osvětlené pochodněmi; že to stojí dvě koruny. To už jí předtím řekl. Povšiml si, že má hodně výrazné obočí a že je tmavší než její vlasy.

„Ráda bych si zajela do Falunu,“ řekla.

Toho večera poznal, že Gertruda zuří. Nakonec prohlásila: „Manželka má právo na manželovu diskrétnost, když už si dotyčný domluví schůzku se svou milenkou.“ Každé podstatné jméno zaznělo jako tupý úder z *klockstapelu*.

Jen se na ni zadíval. Ona pokračovala: „Aspoň bych měla být vděčná za tvou naivitu. Jiní muži by s muchlováním aspoň počkali, než bude parník z dohledu.“

„Jsi úplně vedle,“ řekl.

„Kdyby můj otec nebyl bytostný podnikatel,“ opáčila, „tak by tě zastřelil.“

„V tom případě by tvůj otec měl být vděčný za to, že manžel paní Alfredssonové, která provozuje *konditori* za kostelem v Rättviku, je rovněž jen bytostný podnikatel.“ Připadalo mu, že ta věta je moc dlouhá, ale zabrala.

Té noci Anders Bodén sebral všechny urážky, jimiž ho jeho žena počastovala, a navršil je na sebe stejně pečlivě jako kteroukoli hromadu dříví. Jestli tomuhle může věřit, táhlo mu hlavou, pak se tohle může stát. Až na to, že Anders Bodén nechtěl milenku, nestál o nějakou ženskou v cukrárně, již by nosil dárky a s níž by se chlubil v místnostech, kde spolu muži kouří doutníčky. Pomyslel si: samozřejmě, teď to vidím, ve skutečnosti jsem do ní zamilovaný od první chvíle, co jsem ji potkal na parníku. Nedošlo by mi to tak záhy, kdyby mi Gertruda nepomohla. Nikdy mě nenapadlo, že by její sarkasmus mohl být k něčemu dobrý; ale tentokrát byl.

Příští dva týdny si nedovolil snít. Nepotřeboval snít, protože vše bylo nyní jasné, skutečné a rozhodnuté. Věnoval se své práci a ve volném čase přemýšlel o tom, jak nedávala pozor u příběhu Matse Israelssona. Domnívala se, že jde o legendu. Vyprávěl to špatně, to věděl. A tak si to začal nacvičovat, jako když se školák učí básničku. Pováží jí ten příběh znovu a tentokrát už jen z jeho vyprávění pozná, že je to

pravda. Nezabere to moc času. Ale bylo důležité, aby se to naučil vylíčit tak, jak jí vylíčil návštěvu dolu.

V roce 1719, začal s jistými obavami, že ji tak vzdálený letopočet může odradit, ale na druhou stranu přesvědčený, že příběhu propůjčuje autenticitu. V roce 1719, začal v přístavišti, kde čekal na zpáteční parník, byla ve falunském měděném dole objevena mrtvola. Šlo o tělo, pokračoval s pohledem upřeným ke břehu, jednoho mladíka, Matse Israelssona, jenž v dole zahynul před devětačtyřiceti lety. Ta mrtvola, informoval racky, kteří skřehotavě zkoumali loď, byla dokonale zachovaná. A to proto, vysvětloval obšírně belvedéru, ústavu pro hluchoněmé a cihelně, že výpary modré skalice zabránily rozkladu. Věděli, že jde o mrtvolu Matse Israelssona, zamumlal přístavnímu dělníkovi na molu, který chytal hozené lano, protože ho identifikovala prastará babice, jež ho kdysi znávala. Devětačtyřicet let předtím, uzavřel tentokrát pod vousy, když nemohl usnout v teplé posteli, zatímco vedle něj manželka jemně chrčela a vítr pohazoval závěsem, devětačtyřicet let předtím, když Mats Israelsson zmizel, s ním ta stará ženská, tehdy stejně mladá jako on, byla zasnoubená.

Vzpomínal na to, jak stála před ním, s rukou na zábradlí, takže snubní prsten neměla zakrytý, a jednoduše řekla: „Ráda bych si zajela do Falunu.“ Představoval si, jak mu jiné ženy říkají: „Toužím po Stockholmu.“ Nebo: „V noci se mi zdá o Benátkách.“ Byly by to náročné ženy v městských kožiších a nezajímala by je žádná jiná reakce krom uctivého úžasu. Ale ona řekla: „Ráda bych si zajela do Falunu,“ a ta prostota mu zabránila odpovědět. Cvičil si, že se stejnou prostotou řekne: „Já vás tam vezmu.“

Přesvědčil sám sebe, že když odvypráví příběh Matse Israelssona správně, přiměje ji znovu říct: „Ráda bych si zajela do Falunu.“ A on odpoví: „Já vás tam vezmu.“ A všechno bude rozhodnuto. Takže na tom příběhu pracoval, až ho vycizeloval do podoby, která by ji potěšila: prosté, tvrdé, pravdivé. Pová jí ho deset minut po vyplutí, na místě, které již pokládal za jejich, u zábradlí před kajutou první třídy.

Jak dorazil k molu, ještě jednou si ten příběh prošel. Bylo první červnové úterý. Člověk musí mít v datech pořádek. Rokem 1719 začne. A skončí prvním úterým léta Páně 1898. Obloha byla jasná, jezero čiré, racci byli diskrétní a les na svahu za městem byl plný stromů, které byly stejně rovné a poctivé jako člověk. Nepřišla.

Drbny zaznamenaly, že se paní Lindwallová na schůzku s Andersem Bodénem nedostavila. Drbny naznačovaly, že došlo k hádce. Jiné drbny nadhazovaly, že se dvojice rozhodla vztah tajit. Drbny uvažovaly, zda se ředitel pily, který měl to štěstí, že si vzal majitelku piana dovezeného z Německa, opravdu nechá obloudit tuctovou lékárníkovou ženou. Jiné drbny odpovídaly, že Anders Bodén byl odjakživa křupan s pilinami ve vlasech a že si zkrátka hledal ženu ze své třídy, jak už to křupani dělávají. Drbny dodávaly, že v domácnosti Bodénových se od narození druhého dítěte manželské styky již neobnovily. Drbny napadlo, zda si celý ten příběh nevymyslely jiné drbny, ale došly k závěru, že nejhorší interpretace událostí je obvykle nejbezpečnější a nakonec nejpravdivější.

Drbny zmlkly, nebo do velké míry přestaly klevetit, když vyšlo najevo, že se paní Lindwallová nevypravila za svou sestrou,

protože čekala první dítě. Drbny to pokládaly za příhodnou záchranu ohrožené pověsti Barbry Lindwallové.

A je po všem, myslel si Anders Bodén. Dveře se otevřou a pak se zavřou, než jimi stačíte projít. Člověk má stejnou vládu nad svým osudem jako kmen označený červenými písmeny, jež muži vyzbrojení špičatými tyčemi svrhnu do dravého proudu. Možná že není víc, než říkali: křupan, který měl to štěstí, že se oženil se ženou, která kdysi hrála duety se Sjögrenem. Pokud to je ale pravda a jeho život se už od nynějška vůbec nezmění, pak se nezmění ani on, to mu došlo. Zamrzne, zůstane zaseknutý v tomto okamžiku – ne, v okamžiku, který se skoro odehrál, který se býval mohl odehrát minulý týden. Nic na světě – jeho manželka, církev ani společnost – mu nemohlo zabránit v rozhodnutí, že jeho srdce se už nepohne.

Barbro Lindwallová nebyla přesvědčená o svých citech k Andersi Bodénovi, dokud si neuvědomila, že teď již stráví zbytek života se svým manželem. Nejdřív přišel malý Ulf a potom o rok později Karin. Axel se v dětech viděl a ona taky. Možná to bude stačit. Její sestra se přestěhovala na daleký sever, kde rostou morušky, a každý rok jí posílala zavařovačky se žlutým džemem. V létě si s Axelem vyjížděli na loďce na jezero. On předvídatelně ztloustl. Děti rostly. Jednou na jaře dělník z pily doplaval před parník a ten ho přejel. Voda byla zkrvavená tak, jako kdyby ho roztrhal žralok. Pasažér na přídové palubě dosvědčil, že ten člověk až do poslední chvíle plaval plynule. Drbny tvrdily, že manželku oběti lidé viděli chodit do lesa s jedním z jeho parťáků.

Drbny dodávaly, že byl opilý a že se vsadil, že dokáže přeplavat parníku přímo před přídílí. Koroner dospěl k závěru, že ho dozajista ohlušila voda v uších, a vynesl verdikt, že šlo o nešťastnou náhodu.

Jsme jen koně ve stáních, říkala si Barbro v duchu. Stání nejsou očíslovaná, ale i tak známe své místo. Žádný jiný život není.

Ale kdyby jen dokázal přečíst mé srdce dřív, než jsem to svedla já. Já s muži takhle nemluvím, takhle jim nenasloučám, nedívám se jim takhle do tváře. Proč to nepoznal?

Když ho pak poprvé viděla znovu (oba byli zavěšení do svého partnera a po bohoslužbě se procházeli u jezera), byla vděčná za své těhotenství, protože za deset minut se jí udělalo nevolno od žaludku a za jiných okolností by příčina byla očividná. Jak zvracela do trávy, dokázala myslet jen na to, že prsty držící její hlavu patří špatnému muži.

Anderse Bodéna nikdy nevidala samotná; o to se postarala. Když ho jednou zahlédla, jak před ní nastupuje na palubu parníku, obrátila se na molu a šla zpátky. V kostele někdy zahlédla jeho temeno a představovala si, jak slyší jeho hlas oddělený od zbytku sboru. Když šla ven, chránila se přítomností Axela; doma se upnula na děti. Axel jednou nadhodil, že by Bodénovy mohli pozvat na kávu; odpověděla, že paní Bodénová by jistě očekávala madeiru a piškotový dort, a že i kdyby ho dostala, stejně by se na pouhého přivandrovalého lékárníka a jeho ženu dívala spatra. Návrh se už nikdy neopakoval.

Nevěděla, jak přemýšlet o tom, co se stalo. Neměla se toho zeptat; přemýšlela o podobných případech, ale všichni

dotyční měli nevalnou pověst a jí připadalo, že s její vlastní situací nemají žádnou spojitost. Nebyla připravená na ustavičnou tichou a tajnou bolest. Když jeden rok dorazil od sestry moruškový džem, zadívala se na zavařovačku, na její sklo, kovové víčko, mušelinové kolečko, ručně popsany štítek, datum – datum! – a příčinu toho všeho, žlutý džem, a napadlo ji: tohle jsem udělala svému srdci. A každý rok, když ze severu dorazily zavařovačky, si pomyslela totéž.

Anders jí zpočátku dál pod vousy vykládal, co zná. Někdy byl turistický průvodce, někdy ředitel pily. Mohl jí kupříkladu říct o *Vadách dřeva*. „Odlupčivost letokruhu“ je přirozené štěpení uvnitř stromu mezi dvěma letokruhy. K „hvězdicové trhlině“ dochází, když se praskliny ve dřevě paprskovitě rozbíhají v několika směrech. „Jádrová trhlinka“ se často nachází ve starých stromech a táhne se od dřeně či jádra stromu k jeho obvodu.

V pozdějších letech, když ho Gertruda sekýrovala, když mu do hlavy stoupl akvavit, když ze zdvořilých pohledů poznal, že se z něj skutečně stal suchar, když zamrzly okraje jezera a mohl se pořádat závod v bruslení do Rättviku, když se jeho dcera vynořila z kostela jako vdaná žena a on v jejích očích zahlédl víc naděje, než kdy tušil, že vůbec existuje, když přišly dlouhé noci a jeho srdce jako by se uzavíralo v zimním spánku, když se jeho kůň zničehonic zastavil a začal se třást před něčím, co vycítil, ale neviděl, když jednou v zimě od-táhli starý parník do suchého doku a dopřáli mu nový ná-těr, když ho přátelé z Trondheimu požádali, aby jim ukázal

Toto je pouze náhled elektronické knihy.
Zakoupení její plné verze je možné v
elektronickém obchodě společnosti eReading.